

Таймер экзаменуе

МАГІЛЁЎ, сярэдня школа № 22. Гэты адрас добра знаёмы юным тэхнікам і вынаходнікам нашай рэспублікі. Экспанаты юных канструктараў з Магілёва не раз дэманстраваліся на рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках тэхнічнай творчасці. Расказвала пра юных тэхнікаў-магіляўчан і «Бязрозка». А факт, што за апошнія дзесяць гадоў каля пяцідзсяці вучняў школы былі ўдзельнікамі ВДНГ БССР і СССР, яшчэ раз пераконвае, што тут вучацца сапраўдныя творцы. І вось новая сустрэча.

Пачалася яна... у фае школы. Стэнды «Табе, вынаходнік», «Куток кемлівых», «Тэхнічны веснік», «Ці ведаеш ты?» адразу прыцягваюць увагу тых, хто цікавіцца тэхнічнымі навінамі. Тут шмат матэрыялаў у дапамогу юным канструктарам.

Гордасць школы — гурток тэхнічнай творчасці. Тут не пашкадавалі месца, каб стварыць вучням усе ўмовы для творчасці і работы.

- У адным пакоі займаюцца малодшыя — яны толькі пачынаюць асвойваць азбуку дыёдаў, транзістараў і радыёсхем, — расказвае дырэктар школы, заслужаны настаўнік БССР Мікалай Фролавіч Падсіткаў. — У другім — вучні старэйшых класаў.

Пакой нічым не адрозніваецца ад лабараторыі навукова-даследчага інстытута. Камп'ютэры, асцылографы, мноства розных прыбораў. Вось толькі супрацоўнікам лабараторыі ўсяго па дванаццаць — пятнаццаць гадоў.

Чым жа так захапіліся хлопчыкі, якія схіліліся над прыборам велічынёю са школьны падручнік? На пярэдняй панелі два рады кнопак (па пяць у кожным радзе), табло, дзе загараліся лічбы, і таймер — электронны гадзіннік.

Не пэспеў адзін хлопчык націснуць на кнопку «Пуск», як на табло адразу ж засвяцілася лічба «4», а таймер пачаў хуценька адлічваць секунды, іх дзесятыя долі. Потым лічба «4» змянілася на «8», і хлопчык хуценька знайшоў на панелі прыбора «васьмёрку» і націснуў кнопку.

- Паўлік, хутчэй! — падбадзёрвае малодшага брата Сяргей Пруднікаў. — Уважліва сачы за лічбамі, не збывайся.

Здагадаліся, у чым сакрэт? Гэты прыбор — электронная гульня на хуткасць рэакцыі і ўвагу. Яго сканструяваў і падарыў школе яе выпускнік, цяпер студэнт Ленінградскага механічнага інстытута Андрэй Шарапаў.

Лічбы загараюцца ў розным парадку, напрыклад: «5», «9», «4», «0», і вы ніколі не здагадаецеся, якая будзе наступная лічба. Трэба імкнуцца як мага хутчэй пераклучацца з адной кнопкі на другую.

Калі закончылася дваццаць восьмая па ліку камбінацыя з лічбамі (на такія лік праграмаваны прыбор), а таймер паказаў 30,5 секунды, Сяргей пахваліў брата: «Добрая ў цябе рэакцыя, Паўлік, малайчына!»

Я таксама асмеліўся, паспрабаваў праверыць сябе. І хоць вынік быў неблагі — 25 секунд, рэкорд паставіў Сяргей Пруднікаў. Ён «прайшоўся» па дваццаці васьмі лічбах за 22 секунды.

Сяргей Пруднікаў — выдатны канструктар. Нядаўна ён сабраў цікавы прыбор — стымулятар росту насення. Са схемай і прынцыпам яго работы Сяргей пазнаёміўся ў часопісе «Радыё», потым параіўся з кіраўніком — і за справу. Дзве мікрасхемы, пяць транзістараў, высокачастотны генератар... Усё гэта хлопчык сабраў у адзін блок, зрабіў яго кампактным і зручным — па ўсіх патрабаваннях сучаснага дызайну.

- Хочаце ведаць, як ён працуе? — апырэдзіў маё пытанне Сяргей. — Калі мы падключаем электрычны ток, на катушцы (усярэдзіну засыпаем грамаў сто насення)

утвараецца электрамагнітнае поле частатаю ад 50 да двухсот тысяч герц. Якраз гэтае поле, сцвярджаюць спецыялісты, выдатна дзейнічае на ўсходжасць, папярэджвае захворванне насення. А ўраджайнасць павышаецца да трыццаці працэнтаў. Час работы такога стымулятара падбіраецца эксперыментальна — ад пяці да дзесяці мінут.

- І што застаецца, Сяргей?

- Застаецца падарыць яго нашым юннатам! — весела адказвае хлопчык.— Няхай эксперыментуюць. А высокаму ўраджаю на нашым прышкольным участку мы будзем толькі рады.

Валерый Пастушэнка, Валодзя Савіцкі і Мікола Ігнаценка ў гэты час працавалі на такарна-вінтарэзным станку, які знаходзіўся ў майстэрні побач. Хлопчыкі выконвалі заказ «Магілёўэнерга», прадпрыемства, з якім школа заключыла дагавор,— выточвалі дэталі на накладныя і навясныя замкі.

— І тут не абышлося без канструктарскай думкі,— тлумачыць настаўнік працоўнага навучання і асноў інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі Сцяпан Іванавіч Слізкі.— А вызначыўся ёю наш вучань, дзесяцікласнік Сяргей

Церахаў. Ён прапанаваў дэталі замка злучыць не метадам зваркі, а метадам развальцоўкі, што больш выгадна і эканамічна ў нашых школьных умовах. За гэтую прапанову Сяргею Церахаву было выдадзена аўтарскае пасведчанне і Дыплом ВДНГ СССР.

Удумлівы канструктар, прынцыповы таварыш — такі ён, семнаццацігадовы старшыня школьнага канструктарскага бюро, сакратар камітэта камсамола школы, член ЦК ЛКСМ Беларусі. І ў школьным канструктарскім бюро вядзе Сяргей Церахаў вялікую работу.

Шмат цікавых вынаходак распрацавалі юныя канструктары. Працуючы на фрэзерным станку, шасцікласнікі Пеця Каробкін і Дзіма Белянцоў задумаліся, як больш зручным зрабіць мацаванне для вырабу вінтоў навясных замкоў. Задумаліся і зрабілі! А рацпрапанова сямікласніка Андрэя Краўцова дала магчымасць у чатыры разы павысіць вытворчасць працы на такарным станку. За гэта Пеця, Дзіма і Андрэй атрымалі аўтарскія пасведчанні. Толькі за апошнія гады юным канструктарам і вынаходнікам школы выдадзена дваццаць аўтарскіх пасведчанняў за смелыя думкі, эфектыўныя прапановы.

У школе падтрымліваюць цесныя сувязі з прадпрыемствамі «Магілёўэнерга», Магілёўскім доследна-эксперыментальным заводам сродкаў аўтаматызацыі і механізацыі. Заключаюцца дагаворы, афармляюцца і выконваюцца заказы. Толькі за мінулы год вучні зарабілі звыш дзесяці тысяч рублёў.

— Грошы — гэта, вядома, добра,— гаворыць Сцяпан Іванавіч Слізкі.— Але нам, настаўнікам, важна і другое: каб у нашых вучняў з малых гадоў развівалася канструктарская думка, каб у іх былі працавітыя рукі, каб было жаданне прыносіць карысць людзям, грамадству, усёй краіне.

Хлопчыкам і дзяўчынкам пашанцавала. Вучыць іх чалавек з багатым жыццёвым вопытам, камуніст, заслужаны настаўнік БССР, выдатнік народнай асветы.

Таймер са зваротным адлікам часу, гульня для вызначэння хуткасці рэакцыі, рэле часу для фотадруку, электронныя цацкі — шмат экспанатаў сканструявалі і зрабілі за апошні час юныя канструктары з Магілёва.

— А што новага? Новае, што мы зробім,— упэўнена гаворыць Сяргей Церахаў,— будзем дэманстраваць на школьнай выстаўцы. Прыязджайце, заходзьце. Не

пашкадуеце. Праўда?— паглядзеў ён на хлопчыкаў.
— Праўда! — усміхнуліся сябры.

Леанід КЛЫШКА

